

Стешенко Ольга Олегівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Оперук Віталій Ігорович,

професор кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вже майже рік триває повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави. В умовах агресивної та абсолютно нічим не виправданої війни особливої актуальності у питанні протидії організованій злочинності набуває взаємодія оперативних підрозділів з іншими підрозділами Національної поліції, правоохоронними органами України, а також міжнародними правоохоронними організаціями.

Питання взаємодії та координації діяльності оперативних підрозділів відіграють важливу роль, перш за все, у випадках, коли злочинність є багатоаспектною, високо конспіративною і протидіє діяльності широкої мережі правоохоронних органів, що вимагає порядку, взаємного зв'язку та координації дій, відповідної підпорядкованості та маневру силами і засобами.

Висновки Європолу за опитуванням SOCTA-2021 показують, що мільярди євро незаконних прибутків від організованої злочинності в ЄС інвестуються в законну економіку, спотворюючи конкуренцію та перешкоджаючи економічному розвитку держав-членів ЄС. У нинішніх реаліях російсько-української війни організована злочинність у всіх її формах має прямий негативний вплив на національну безпеку України, повсякденне життя громадян, економіку, суспільство, державні інституції та верховенство права. Сучасна кризова ситуація та потенційні економічні та соціальні наслідки можуть створити ідеальні умови для поширення організованої злочинності [1].

Творці Словника спеціальних термінів із правоохоронної діяльності визначають термін «взаємодія суб'єктів оперативно-розшукової діяльності» як спільну та узгоджену діяльність організаційно самостійних оперативних підрозділів, спрямовану на вирішення спільних завдань [2, с. 65].

Ми вважаємо, що взаємодія оперативних підрозділів правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю ґрунтується на законах і підзаконних актах, узгоджених цілях, часі та місці, належним чином організованої спільної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності та інших підрозділів правоохоронних органів і міжнародних організацій у боротьбі з організованою злочинністю.

Основними завданнями оперативних підрозділів Національної поліції у взаємодії з іншими структурними підрозділами територіальних органів поліції, міжрегіональних територіальних органів поліції у боротьбі з організованою злочинністю є: запобігання, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами та злочинними організаціями (далі - ОГ та ЗО); притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні кримінальних правопорушень; відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням; поновлення порушених прав та інтересів фізичних та юридичних осіб.

Взаємодію оперативних підрозділів правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю можемо поділити на внутрішню та зовнішню. Оперативні підрозділи Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції відіграють важливу роль у внутрішній взаємодії, оскільки вони отримують та передають один одному важливі частини первинної оперативно-розшукової інформації у сфері протидії організованій злочинності.

Шляхом аналізу нормативних актів та спеціальної літератури можна виділити такі основні форми взаємодії у протидії організованій злочинності:

- 1) обмін оперативно-розшуковою, криміналістичною та іншою інформацією;
- 2) планування оперативно-розшукових заходів, а також негласних слідчих (розшукових) дій та їх спільне проведення;
- 3) взаємне застосування сил і засобів ОРД у боротьбі з організованою злочинністю (введення та використання негласних працівників, використання оперативно-технічних заходів та можливостей підрозділів оперативної служби тощо);
- 4) виконання письмових доручень слідчих і прокурорів;
- 5) виконання запитів міжнародних правоохоронних організацій [3].

Індивідуальну спрямованість взаємодії оперативних підрозділів Національної поліції відображено у відомчих інструкціях, в яких зокрема розглядаються такі питання:

а) організація ОРД та негласної роботи оперативних підрозділів ОС;

б) організація оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів;

в) організація діяльності оперативних підрозділів щодо виявлення, документування та припинення діяльності ОГ і ЗО, що готуються до вчинення або вчиняють тяжкі та особливо тяжкі злочини.

Окрім взаємодії оперативних підрозділів між собою та з іншими підрозділами Національної поліції, успішній організації ОРД сприяє також належна організація взаємодії з іншими правоохоронними органами.

Вищезазначені питання в основному регулюються спільними нормативно-правовими актами, якими, зокрема, регламентується: взаємодія Національної поліції та Державної прикордонної служби зі Службою безпеки України під час проведення оперативно-технічних заходів із застосуванням технічних засобів та негласних слідчих (розшукових) дій; порядок взаємодії Державної прикордонної служби та МВС у здійсненні ОРД; взаємодія правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю; порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Інтерпол; організація негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні тощо.

Пріоритетними напрямками взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю в умовах воєнного стану, на наш погляд, є:

– виявлення, документування та припинення діяльності ОГ та ЗО, які використовуються спецслужбами іноземних держав (переважно країн-агресорів) для дезорганізації ситуації в Україні;

– виконання запитів і доручень по оперативно-розшукових справах і кримінальних провадженнях;

– взаємне проведення оперативно-розшукової заходів, а також негласних слідчих (розшукових) дій, спільне проведення спеціальних операцій;

– обмін оперативно-розшуковою, криміналістичною та іншою інформацією про кримінальні правопорушення, які готуються або вчиняються ОГ та ЗО, причетних та розшукуваних, а також обмін архівною інформацією з окремих питань;

– обмін досвідом роботи з питань ОРД та сприяння підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації особового складу оперативних підрозділів;

– міжгалузеві наукові дослідження з проблем боротьби з організованою злочинністю.

Вважаємо, що для забезпечення більш тісної співпраці та взаємодії в процесі розслідування кримінальних правопорушень, учинених ОГ і ЗО, необхідно: забезпечити взаємодію оперативних підрозділів та слідчих у розслідуванні всіх кримінальних правопорушень, вчинених ОГ та ЗО; розширити та, за необхідності, створити канали зв'язку між учасниками розслідування; у разі необхідності надати предмети, документи чи докази, необхідні для аналізу доказової та орієнтувальної інформації; обмінюватись інформацією про конкретних осіб та методи, якими користуються ОГ та ЗО, а також відомостями про маршрути та транспортування, використання псевдонімів, змінених чи підроблених документів чи інших засобів приховування злочинної діяльності.

Тому правильна організація взаємодії оперативних підрозділів правоохоронних органів є запорукою успішного запобігання, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, вчинених організованими групами та злочинними організаціями.

Список використаних джерел

1. EUROPOL. EU Serious and Organised Crime Threat Assessment 2021. A Corrupting Influence: The Infiltration and Undermining of Europe's Economy and Society by Organised Crime. URL: <https://www.europol.europa.eu/>

2. Словник спеціальних термінів правоохоронної діяльності / за ред. Я. Ю. Кондратьєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 560 с.

3. Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю : спільний наказ МВС України та СБУ від 10 черв. 2011 р. № 317/235. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0822-11#Text> (дата звернення 05.02.2023)